

tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 23 1 ● 2024

Onderzoek

Dennis Leeuw

● Foto's: Dennis Leeuw.

● Kornet.

Sinds 2019 wordt op het strand van Egmond aan Zee regelmatig gevist met een sleepnet (kornet). Hiermee wordt inzicht gekregen in de visstand direct voor de kust, waar onderzoeksschepen niet kunnen komen.

Aanleiding voor het onderzoek

In 2016 is het document 'Ecologische effecten van zandsuppleties' (Herman *et al.*, 2016) geschreven. Dit document heeft tot doel onderzoeksvragen te formuleren rond de ecologische effecten van zandsuppletie. Daarbij is voor de Vooroever de onderzoeksvraag naar voren

gekomen: "Wat zijn de cumulatieve gevolgen van reguliere suppleties op de samenstelling en het functioneren van het ecosysteem van de ondiepe vooroever van de Nederlandse kust?" In lekentaal is deze vraag geherformuleerd naar: wat is de invloed van zandsuppleties op de platvisstand aan de kust? Zandsuppleties kennen we in Nederland in

twee soorten: (1) het opspuiten van zand op de kust om de basiskustlijn te behouden en (2) het deponeren van zand voor de kust in zandbanken om de afslag van de kust te verkleinen. Met de aanvoer van zand van verder uit de kust wordt er meer getransporteerd dan alleen zand. Zo komen er ook dieren mee zoals wormen, eencelligen die leven tussen

visstand

Egmond aan Zee

● Griet.

de zandkorrels, schelpen, zee-egels en zeesterren (zie voor verschillende gemeenschappen Van Hoey *et al.*, 2004). Bij het deponeren van zand voor de kust worden platvissen op zijn minst opgeschrikt, maar ze zouden ook bedolven kunnen worden onder de hoeveelheid aangevoerd zand. Daarnaast verandert het aangevoerde zand stromingen, de ligging van zandbanken, muilen en zwinnen. Platvis is commercieel van belang en heeft zijn kraamkamer vaak langs de kust. Kortom het aanvoeren van vele miljoenen kubieke meters zand heeft invloed op het leven aan de kust, juist waar de vis zit die voor de visserij van commercieel belang is.

Onderzoek en citizen science

In maart 2019 is Wageningen Marine Research (WMR; voorheen IMARES) een kleinschalig onderzoek gestart in opdracht van Rijkswaterstaat, waarbij op drie plekken langs de kust, Katwijk aan Zee, Castricum aan Zee en Texel, met behulp van een kornet gevist werd om vast te stellen wat er zoal voor de kust leeft en in welke aantallen en maten (Van der Geest, 2019). Het project eindigde op 23 juni 2019 door aflopen van de subsidie. Een kornet is een driehoekig net dat door zee getrokken wordt. Aan een kant van het net zit een zogenaamd scheerbord. Het scheerbord wil, door zijn scheve stand ten opzichte

van het net, de zee in, het net loopt dus meer zeewaarts in zee dan waar de trekkers lopen. Het voordeel van deze manier van vissen is dat het net op een plek door zee gaat waar niet al gelopen is door de visser, dus de vis is er nog niet verjaagd. Een paar vrijwilligers die meewerkten aan het project bij Castricum besloten om het project bij Egmond aan Zee voort te zetten. In overleg met Stichting Anemoon en WMR werd besloten om aansluitend verder te gaan waarbij strandvondsten.nl de coördinatie doet. In de zomer wordt er om de week en 's winters om de zes weken een kornet door de zee getrokken. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar platvis, maar worden

● Meten van platvis.

alle gevangen vissen gemeten en geteld; alle niet-vissen worden alleen geteld. Strandvondsten.nl verzamelt de informatie en verwerkt dit in een spreadsheet dat aangeleverd wordt bij WMR om verwerkt te worden in de WMR-database. Wat was begonnen als gesubsidieerd onderzoek is veranderd in wat tegenwoordig *citizen science* of burgerwetenschap heet: burgers die als vrijwilliger meewerken aan wetenschappelijk onderzoek.

Voor ons burgerwetenschappers is dit project een enorme verrijking van onze kennis. Met de hulp van de kennis en ervaring van WMR leren we beter de verschillende vissen van elkaar te onderscheiden. Zeker bij de zeer jonge platvissen valt het namelijk niet mee om de verschillende soorten, schar (*Limanda limanda*), schol (*Pleuronectes platessa*) of bot (*Platichthys flesus*) en griet (*Scophthalmus rhombus*) of tarbot (*Psetta maxima*) van elkaar te onderscheiden. Moderne technieken maken het mogelijk om al op het strand via bijvoorbeeld WhatsApp hulp in te roepen van deskundigen van WMR.

Niet alleen in Egmond aan Zee maar ook in IJmuiden wordt regelmatig op dezelfde manier data verzameld. Je zou echter op meer plekken langs de kust dit soort data moeten verzame-

len om een goed beeld te krijgen. Er zijn behalve zandsuppletie meer parameters die veranderingen teweeg kunnen brengen, zoals bijvoorbeeld de opwarming van het zeewater. Er zijn veel data nodig om te zien welk menselijk handelen invloed heeft op de verschillende soorten.

De vangst

Buiten in de natuur zijn is heerlijk en het wordt nog leuker als je dat met een groep mensen kan doen. Op het strand rustig een netje door zee trekken, de verwachtingen over de vangst, de verwondering over het leven direct aan onze kust! Het is altijd weer verrassend wat er boven water komt. De zee is dynamisch, het weer onvoorspelbaar en dus de vangsten elke keer anders. Jonge haring (*Clupea harengus*) wordt bijna altijd wel gevangen, net als de gewone garnaal (*Crangon crangon*). Zeldzaam is jonge diklipharder (*Chelon labrosus*) in de winter en het driepuntsgarnaaltje (*Pontophilus trispinosus*) lijken we alleen in augustus tegen te komen. Gedurende de seizoenen zie je ook de vangsten veranderen. Zo vangen we oorkwal (*Aurelia aurita*) in het voorjaar, gevolgd door de blauwe haarkwal (*Cyanea lamarckii*) en laat in de zomer de kompaskwal (*Chrysaora hysoscella*) en de zeepad-denstoel (*Rhizostoma octopus*). In de winter zien we nauwelijks krabben,

terwijl die in de zomer in bijna elke trek te vinden zijn. En de platvissen? Die vangen we het gehele jaar door. Dit soort onderzoek is een kwestie van lange adem. Eén keer vissen zegt niets. Maar na jaren onderzoek krijg je inzicht in de soortensamenstelling en eventuele veranderingen daarin.

Heeft zandsuppletie invloed op de platvisstand?

De suppleties op of voor de kust bij Egmond aan Zee vinden ongeveer eens in de vijf jaar plaats. De laatste suppletie was in 2015 waarbij er heel veel stenen mee zijn gekomen. Het korren wordt gedaan sinds 2019. De nu verzamelde data zeggen dus iets over de rustperiode tussen suppleties in. Het wordt weer tijd voor een suppletie waarbij de nu verzamelde gegevens vergeleken kunnen worden met de vangsten van de eerste paar jaar direct na de suppletie. Of we daarna iets kunnen zeggen over de invloed van suppleties op de visstand blijft nog even een vraag. De toekomst zal dat uitwijzen.

En ondertussen korren wij door, genieten we van strand en zee en een altijd veranderende natuur.

Dennis Leeuw
dennis@strandvondsten.nl

Literatuur

- HERMAN, P., H. MEIJER-HOLZHAUER, S. VERGOUWEN, J. WIJSMAN, M.J. BAPTIST, 2016. Ecologische effecten van kustsuppleties; Systeembeschrijving (deel A), onderzoeksprioriteiten (deel B) en ontwerp uitvoeringsplan (deel C). Deltares.
- VAN DER GEEST, M., 2019. Veldverslag strandsurvey Natuurlijk Veilig. Wageningen University & Research rapport C094/19. <https://edepot.wur.nl/503659>.
- VAN HOEY, G. V., S. DEGRAER, S. & M. VINCX, M., 2004. Macrobenthic community structure of softbottom sediments at the Belgian Continental Shelf. Estuarine, Coastal and Shelf Science 59(4): 599-613.